

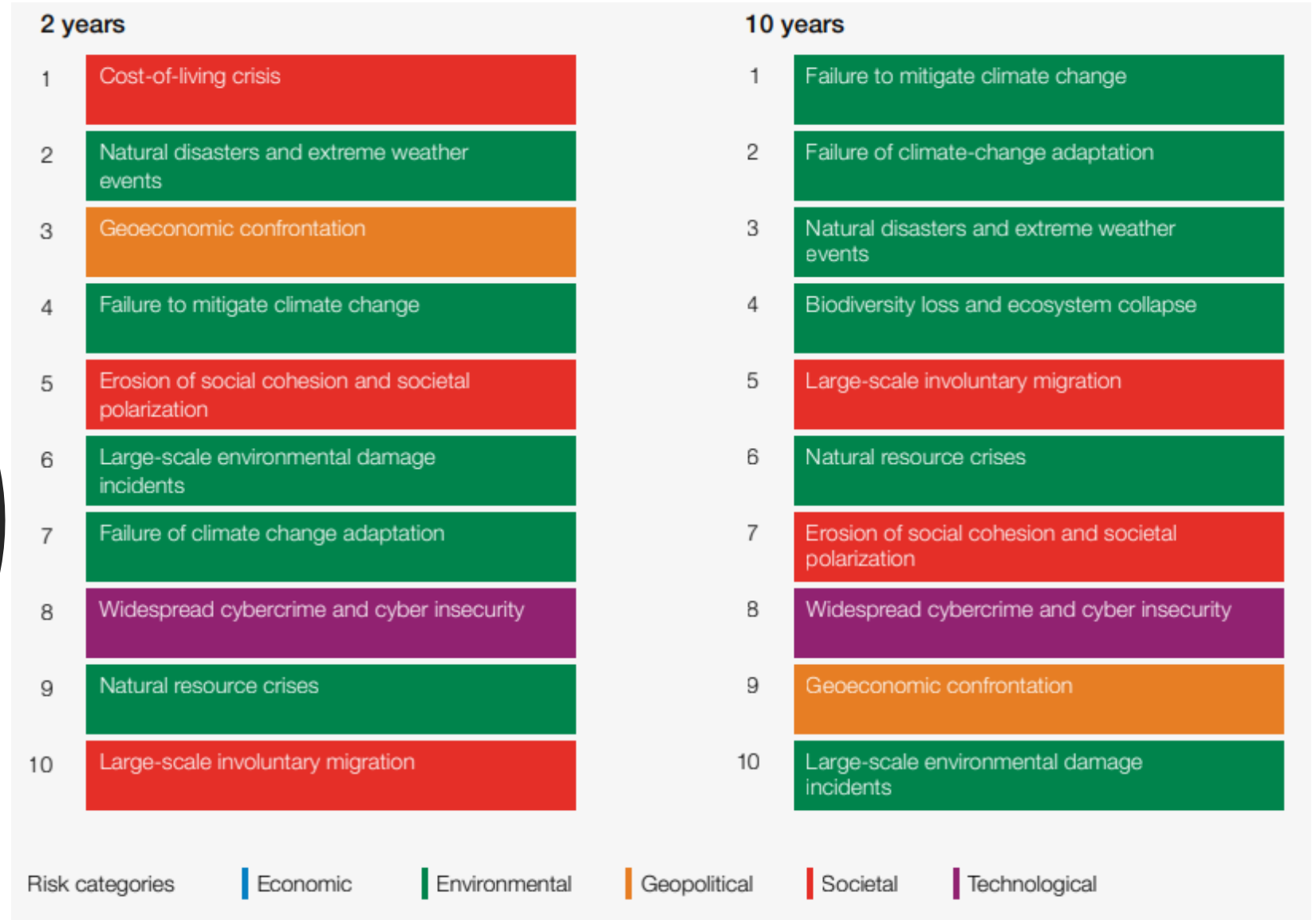
KLIIMAMINISTEERIUM

Keskkonnateadlikkuse- ja hariduse roll rohereformi elluviimisel

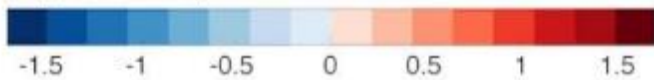
Kristi Klaas, 25.10.2023

Globalised riskid

Temperature relative to average for whole period
(degrees Celsius)

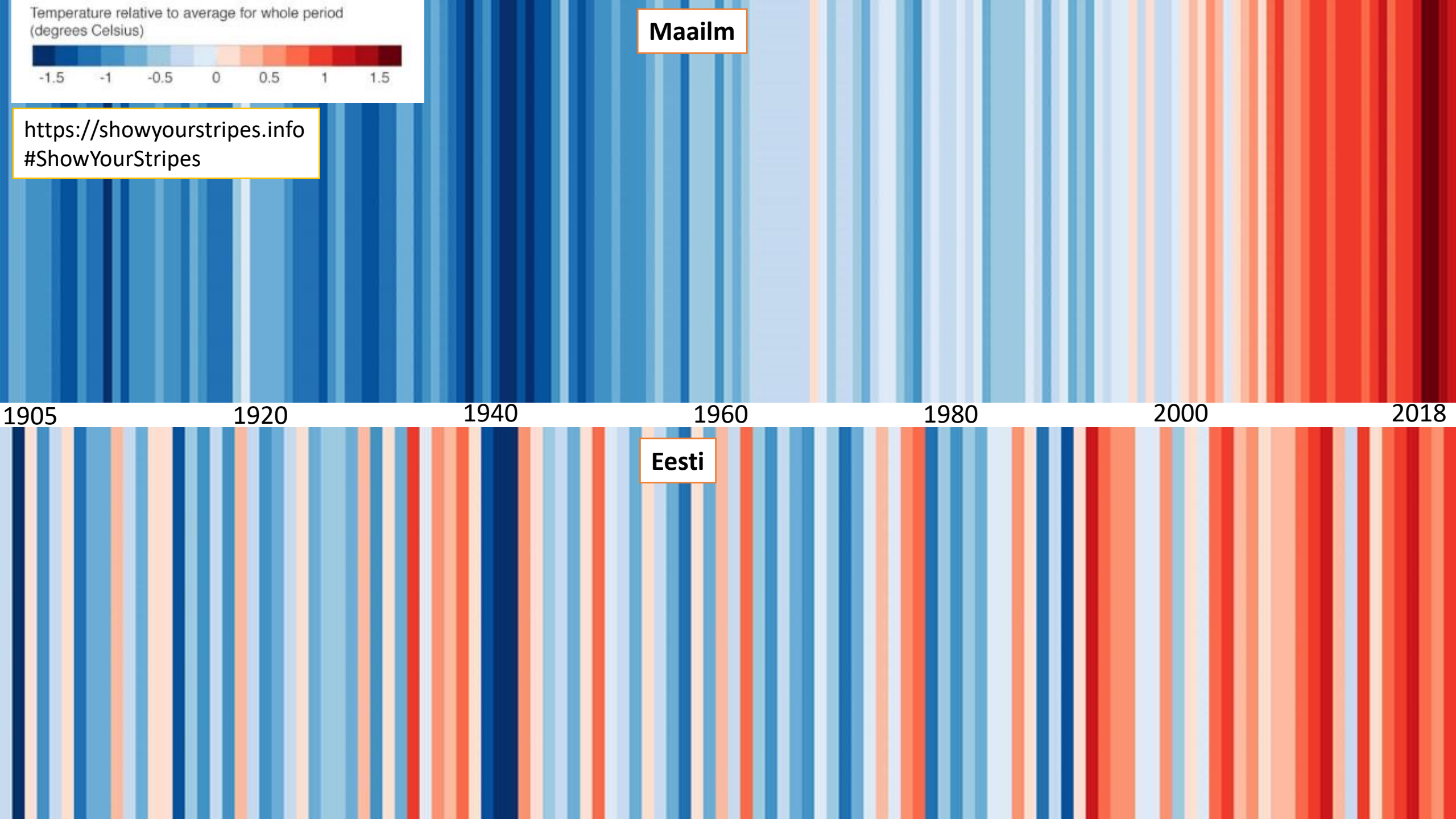

Maailm

<https://showyourstripes.info>
#ShowYourStripes

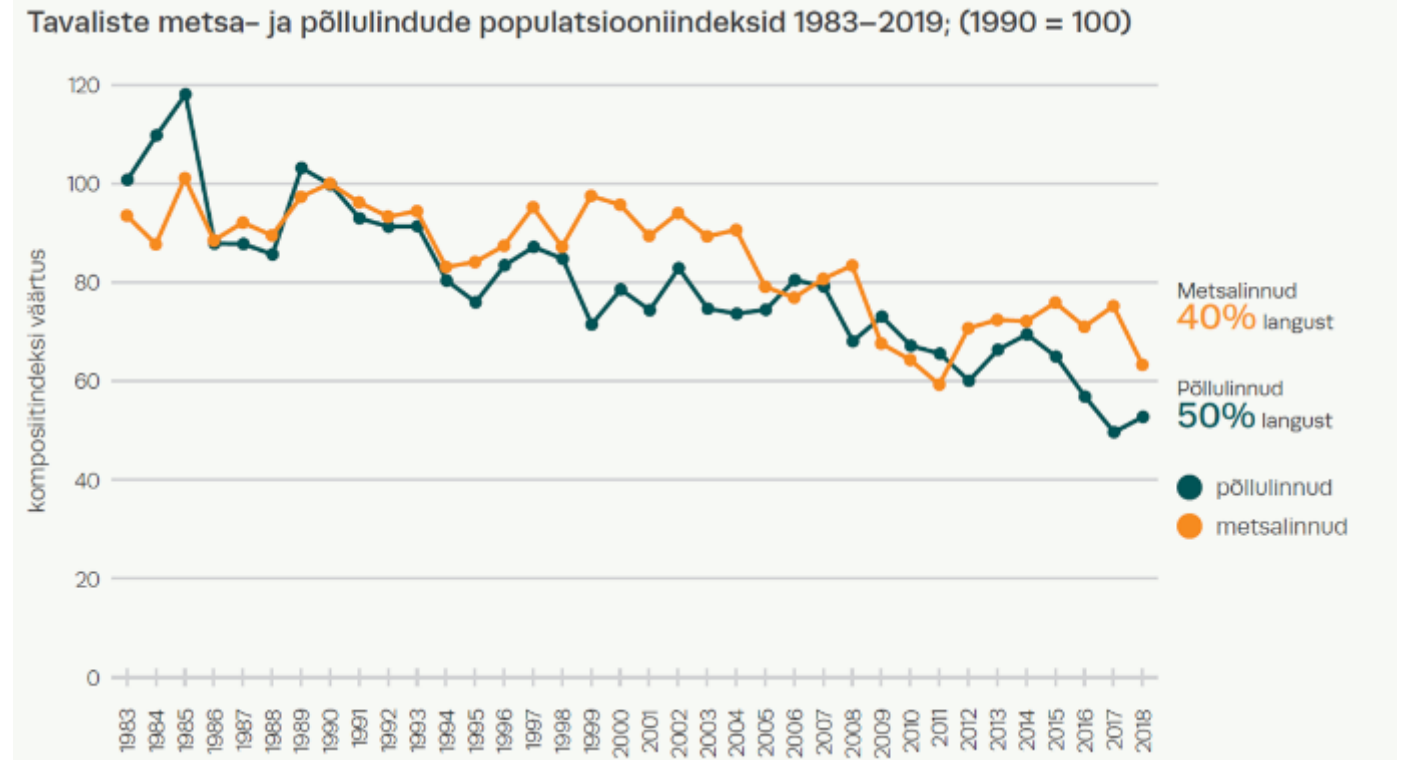
1905   1920   1940   1960   1980   2000   2018

Eesti

Elurikkus Eestis järgib muu Euroopa trende

- Linnud kaovad nii põllumajandusmaastikust kui metsadest
- Iga viies Eesti liik on ohustatud (Punane nimestik 2022)

**EUROOPLASED: KLIIMAMUUTUS KÜPSETAB
MEID ELUSALT**

EESTLASED: KUULGE SUVED ONGI SOOJAD

imgflip.com

Kas poliitikud olid valmis?
Kas inimesed olid valmis?

European Council

**Brussels, 20 June 2019
(OR. en)**

EUCO 9/19

**CO EUR 12
CONCL 5**

NOTE

From: General Secretariat of the Council
To: Delegations
Subject: European Council meeting (20 June 2019)
– Conclusions

Delegations will find attached the conclusions adopted by the European Council at the above meeting.

---

¹ For a large majority of Member States, climate neutrality must be achieved by 2050.

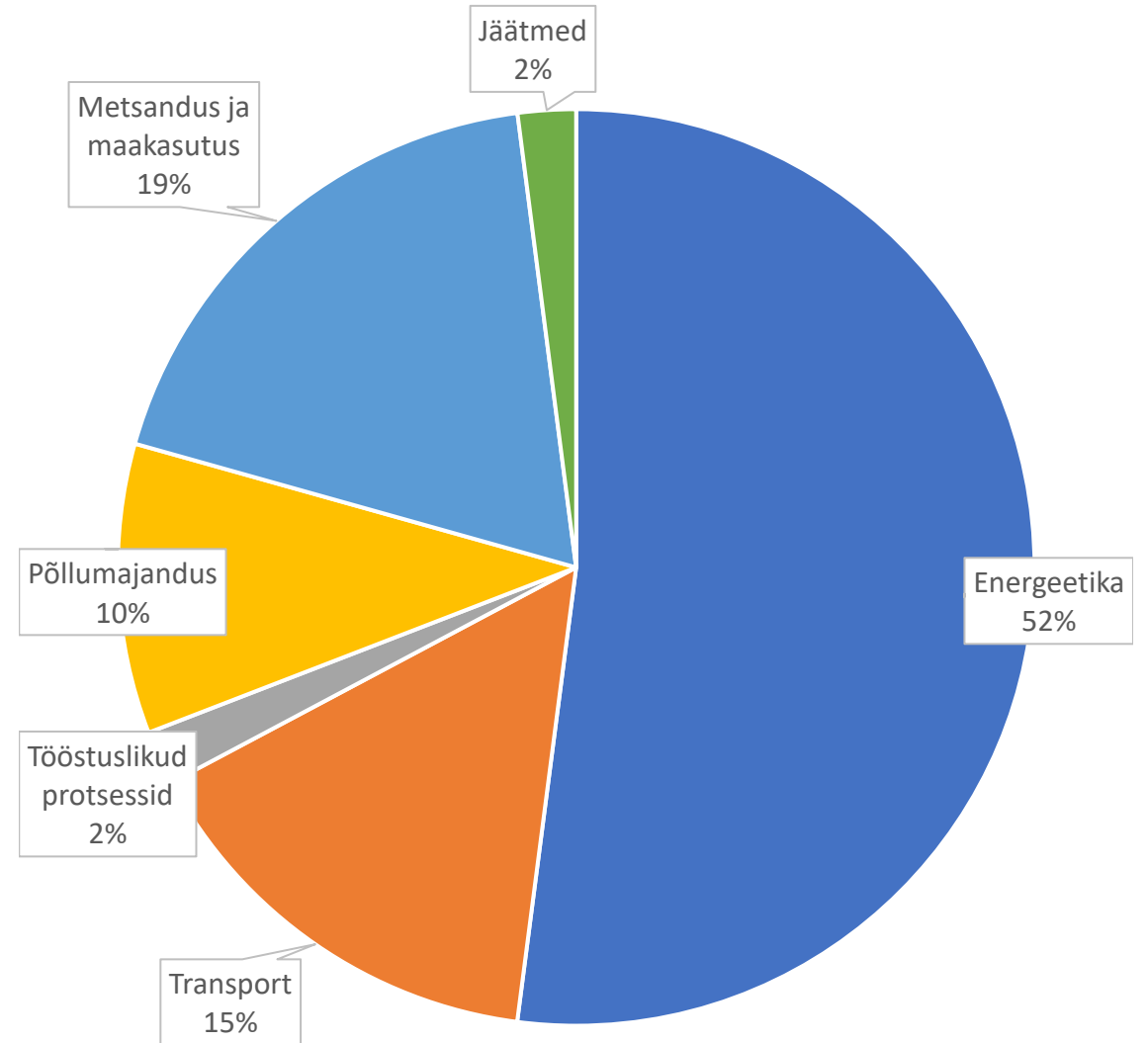

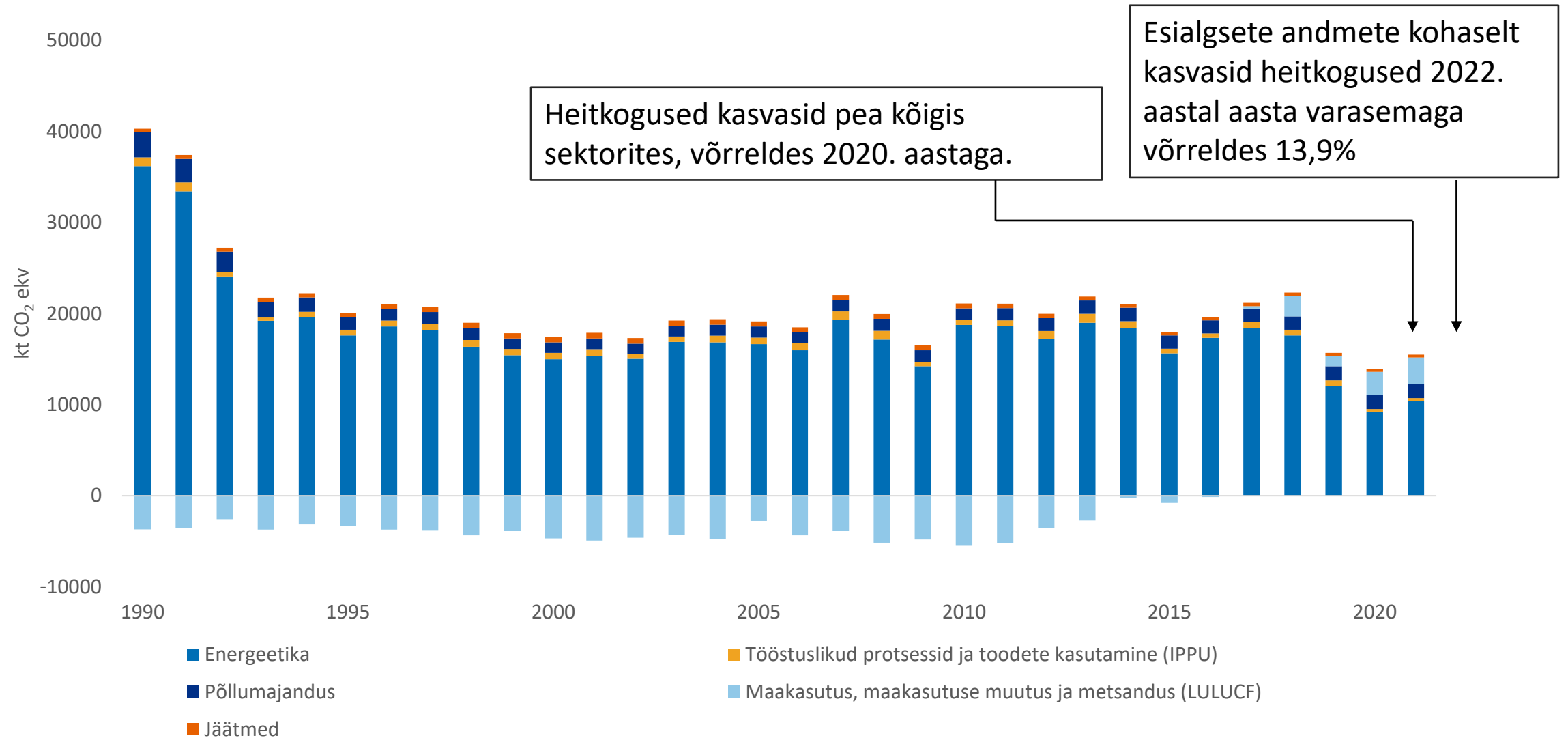
Mida
tähendab EL
Rohelepe
Eestile?

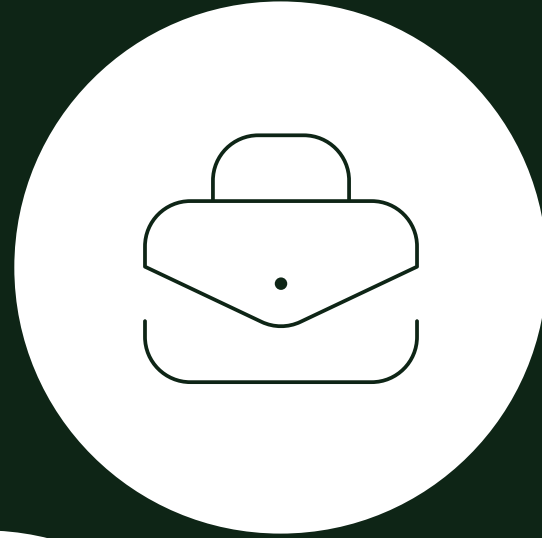
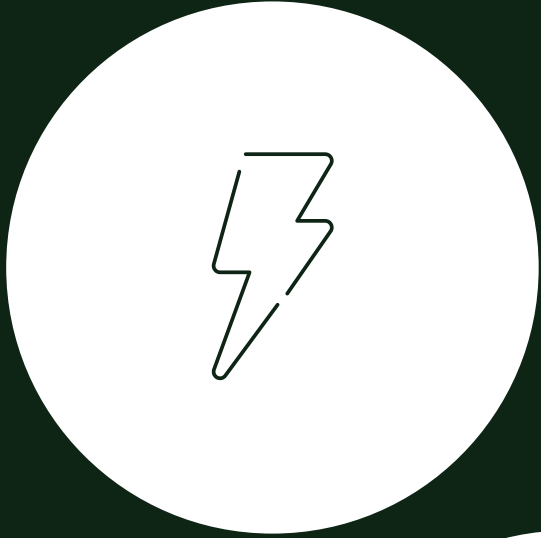

Eesti kasvuhooonegaasid 2021

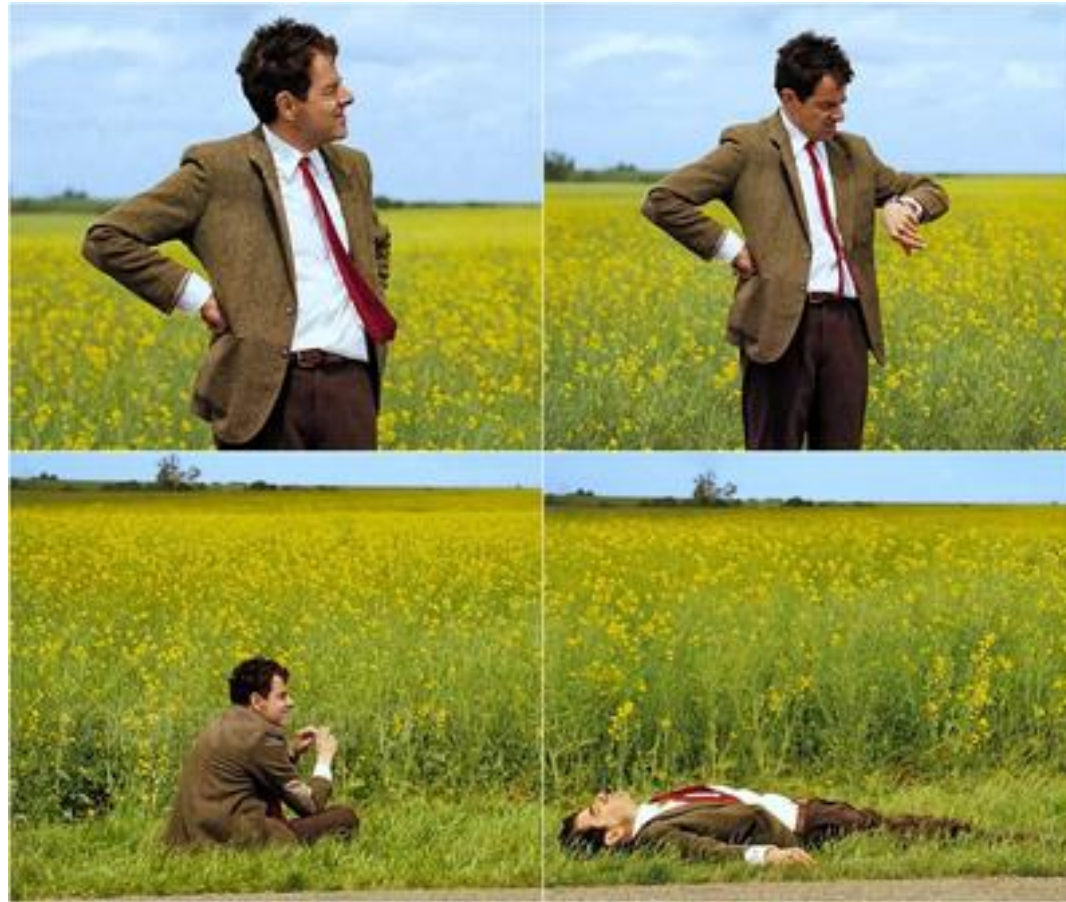

Kasvuhoonegaasid 1990–2021

Mis nüüd siis edasi saab?

Rohereformi
terviklik
juhtimine

Valitsuskomisjon:

Rohepoliitika
juhtkomisjon

Rohepoliitika
ekspertühm

Mida muutis aasta 2022?

Viimase 500 aasta rängim poud räsib ligi kolmandikku Euroopast, lähiajal leevendust ei tule

 Erkki Ertloid
24. august 2022, 17:20

Kliimamuutused ohustavad talispordi tulevikku

Suurehüppekeskus Pekingi DM-1 Autoriteet: SCANP06/Si Yang Shiyao

NEWS | 02 September 2022 | Correction 02 September 2022 | Correction 16 September 2022

Why are Pakistan's floods so extreme this year?

One-third of the country is under water, following an intense heatwave and a long monsoon that has dumped a record amount of rain.

Smiti Mallapaty

Flash flooding has destroyed thousands of kilometres of roads in Pakistan. | Majeed/AFP/Getty

French nuclear outages winter 2022/23 and power balance outlook

 Eyfert Ellefsen

Outlooks before the winter

French nuclear production is expected to reach its lowest production level since 1991 this year. This is mainly because of extended technical inspections and a large number of outages, but reduced production during the heat waves this summer has also played a part.

By the end of August, we see that 25 out of 56 French nuclear plants are out of operation, resulting in a production output of 26 GWh/h - which is about 10 GWh/h lower than for the same month last year.

Taastuvelekter 100%

- 100% taastuvelektrit 2030:
  - ✓Planeeringud
  - ✓Looduskaitse ja KMH
  - ✓Ehitamine
  - ✓Julgeolek
- Riik, KOV'id, kohalikud elanikud, arendajad, pangad

Rohereformi terviklik juhtimine

- ✓ Esmakordne valdkondade ülene tervikvaade
- ✓ Kauge eesmärk mõistetavateks sammudeks
- ✓ Ühtselt mõistetav sisu ja kommunikatsioon

Negatiivsete keskkonnamõjude vähendamine

Kaasaegse ja kvaliteetse elukeskkonna kujundamine

Konkurentsivõimelise ja keskkonnahoidliku ettevõtluse arendamisele kaasa aitamine

Rohereformi eesmärgid läbi 10 valdkonna

ENERGEETIKA

- Energiatõhususe edendamine
- Elektri põhi- ja jaotusvõrkude suutlikkuse tõstmine
- Taastuvelektri tootmine 100% tarbimise mahust aastaks 2030
- Soojuse ja jahutuse üleviimine taastuenergiALE
- Taastuenergia salvestusturu käivitamine
- Keskkonnahoidlike energiakandjate tootmisvõimekuse ja tarbimise edendamine

KLIIMAPOLIITIKA ja KLIIMAMUUTUSTEGA KOHANEMINE

- Leevendamise 2030. ja 2050. aasta eesmärkide saavutamine
- Meetmete rakendamine, et tagada kohanemine kliimamuutusega

RUUMILOOME ja HOONED

- Kestliku arengu põhimõtetest lähtuv ruumiloome
- Elukaarepõhise lähenemise juurutamine ehitussektoris
- Hoonete energiatõhusaks rekonstrueerimine
- Ehituse valdkonna digitaliseerimine

KESTLIK TOIDUSÜSTEEM

- Põllumajanduse keskkonnamõju vähendamine
- Antimikroobikumide kasutamise vähendamine ning loomatervise ja -heaolu parandamine
- Põllumajandus- ja toidusektori digiülemineku toetamine
- Toiduainetööstuse ja põllumajandus-tootjate investeringute toetamine
- Tarbijate ja toidukäitlejate teadlikkuse suurendamine

ÕIGLANE ÜLEMINEK

- Ida-Virumaa õiglase ülemineku kava rakendamine majanduse ja tööjõu kontekstis
- Ida-Virumaa õiglase ülemineku kava rakendamine keskkonna ja sotsiaalse kaasatuse kontekstis
- Eesti-siseste piirkondlike ja sektoripõhiste erisuste käsitlemine rohepöördes

ELURIKKUS ja MAAKASUTUS

- Keskkonna- ja kliimaeesmärkidega arvestava maakasutuse ja planeerimise toetamine ning elupaikade taastamine
- Maakasutussektori süsiniku sidumine
- Elurikkuse ja põllumajanduse kontekstis väärtusliku maa metsastamise vältimine
- Muldade hea seisundi kaitse ja selle taastamine

RIIGIVALITSEMINE

- Avaliku sektori keskkonna- ja kasvuhoonegaaside jalajälje vähendamine
  - Väärtus- ja koostööpõhiste riigihangete osakaalu suurendamine
  - Riigi hoonestatud kinnisvara arendamine ja haldamine rohepöörde eesmärkidest lähtuvalt
- Riigi eelarve-, finants- ja maksupoliitika kooskõla rohepöörde eesmärkidega
- Kohalike omavalitsuste tegevuste panustamine rohepöörde eesmärkide saavutamisse
- Keskkonnateadlike otsuste vastuvõtmist toetavate andmete kättesaadavuse tagamine avaandmetena ning masintöödeldavalt
- Rohe- ja digilahenduste suurema ühisosa loomine
- Riigi IKT-sektori kestlikkuse suurendamine
- Eesti positiivse rohepoliitilise kuvandi ja tõsiseltvõetavuse arendamine rahvusvahelises suhtluses
- Rohepoliitika elluviimise korraldamise ja kommunikatsiooni järjepidevus ning moodsus

RINGMAJANDUS ja JÄÄTMED

- Ringmajanduse riikliku koordinatsiooni edendamine
  - Ringsete lahenduste kasutuselevõtu arendamine ettevõtetes
- Uute ja innovaatiliste ringsete ärimudelite toetamine
- Jäätmekehtluse korraldamine vastavalt ELi tasemel seatud eesmärkidele

TEADMISMAHUKAS ja KONKURENTSIVÕIMELINE ROHEMAJANDUS

- TAI tegevuse sidumine rohepöörde prioriteetidega ning teadusasutuste ja ettevõtete koostöö arendamine
- Rohepöörde vajadustele vastav haridus ja oskused
- Ettevõtete toetamine rohepöörde elluviimisel
- Kohapeal arendatud rohetehnoloogiate edendamine
- Roheinvesteeringuid toetava raamistiku loomine
- Rohepöörde elluviimiseks vajalike ressurssidega kindlustatus ja võimalikud perspektiivid varustuskindluse tagamiseks
- Koostöövõimaluste loomine Eesti ettevõtetele ja tegevuste skaleerimine
- Kõrge potentsiaaliga biomajanduse arendamine

TRANSPORT ja LIIKUVUS

- Keskkonnahoidliku ühistranspordi edendamine
- Ohutu ja rohepöõret toetava tänavakeskkonna kujundamine
- Keskkonnahoidliku liikuvuse soodustamine ja vastava taristu edendamine
- Energiatõhusa ja vähese heitega sõidukipargi kujundamine
- Innovatiivse ja keskkonnahoidliku mere- ja lennustranspordi arendamine

- Vähem negatiivseid keskkonnamõjusid
- Nüüdisaegne ja kvaliteetne elukeskkond
- Keskkonnahoidlik ja konkurentsivõimeline ettevõtlus

Mida vajame?

- Taastuvelekter 100%
- Kliimaseadus
- Kliimaeesmärkidele vastav investeringute plaan
- Usaldusväärne metsastatistika
- Linnade elurikkus
- Jäätmereform ja ringmajandus
- Õiglane üleminek kogu Eestis

Negatiivsete
keskkonnamõjude
vähendamine

Mida vajame?

- Terviklik strateegiline planeerimine ja elluviimine
- Hoonefondi rekonstrueerimine
- Autostumise vähendamine
- Kaasaegne linnaruum
- KOV-idel võtmeroll koostöös riigiga – võimekus, teadlikkus

Kaasaegse ja
kvaliteetse
elukeskkonna loomine

Mida vajame?

- Taskukohane energia ja energiatõhusus
- Rohelised riigihanked
- Andmed korda ja kättesaadavaks
- Ettevõtetele tugi: ESG aruandlus + rohepöörde elluviimine
- Eesti rohemajanduse tugevused

Konkurentsivõimelise
ja keskkonnasõbraliku
ettevõtluse toetamine

Esmased prioriteedid

- Taastuvenergeetika 100%
- Kliimaseadus
- Kliimaeesmärkidele vastav investeringute plaan
- Hoonefondi rekonstrueerimine
- Usaldusväärne metsastatistika
- KOV'ide suutlikkuse tõstmine
- Riigi eeskuju: jalajälg ja hanked

Minister

Siseaudit

Referent ja ministri nõunikud

Kantsler

Personaliosakond

7 asestantslerit
25 osakonda

Kliimaseaduse koostamise lähtekohad

Kliimaseadus + eriseaduste ajakohastamine

Eesmärgid

- tagada ettenähtavus ja õiguskindlus Eesti 2030. aasta kliimaeesmärkide täitmiseks ja kliimaneutraalsuse saavutamiseks 2050. aastaks;
- leppida kokku üldised ja sektoraalsed kasvuhoonegaaside vähendamise eesmärgid;
- panna paika peamised põhimõtted ja tegevused, mida on vaja nende eesmärkideni jõudmiseks;
- tagada kliimamuutuste mõjuga kohanemine

Loob eeldused uue keskkonnasõbralikuma kõrgema lisandväärtusega majandusmudeli kujundamiseks

- Põhiseaduse (PS) §-des 5 ja 53 avalduvast keskkonna ja loodusvarade säästmise kohustusest tuleneb globaalse soojenemise tingimustes Eesti Vabariigile kohustus piirata kasvuhoonegaaside heiteid.
- Riigikohus rõhutab, et kliimaeesmärkide täitmiseks on vaja välja töötada seadusandlik raamistik, mis jagab kliimaeesmärkide täitmise kohustused sektorite kaupa. Siis on võimalik paremini hinnata, kas iga konkreetne arendus, millele Keskkonnaamet peab loa andma, on kliimaeesmärkidega kooskõlas.

imgflip.com

JAKE-CLARK.TUMBLR

Keskkonnaharidus ja -teadlikkus

- **Rohepöörde vajadustele vastav haridus ja oskused**

8.6	Rohepöörde spetsiifilistes keskkonnavaldkondades ekspertide kvalifikatsiooni tõstmine ja hea tava kokku leppimine
8.7	Rohepöördega seotud teadmiste ja oskuste lisamine ning uuendamine üldhariduse õppekavades
8.8	Analüüs ja ettepanekud kutseseaduse tervikteksti uuendamiseks
8.9	Kutse- ja kõrghariduse õppekavade analüüs keskkonnateadlikkuse seisukohast ja ettepanekud õppekavade arendamiseks
8.10	Uute roheoskuste moodulite ja ainete ning täienduskoolituse õppekavade väljatöötamine roheoskuste arendamiseks ning ettevõtete rohepöörde toetamiseks
8.11	Roheoskuste kaardistamine, kutsestandardites ja oskuste profiilides kajastamine
8.12	Keskkonnateadlikkuse ja -hariduse tegevuskava 2023-2025 elluviimine
8.13	Riikliku keskkonnahariduse programmi loomine
8.14	Üldhariduskoolide õpetajate rohepöörde seisukohast keskse tähtsusega oskuste arendamise vajaduse kaardistamine, roheoskuste ja kestliku arengu alaste täienduskoolituste pakkumine
8.15	Õppejõudude, kutseõpetajate ja täiskasvanute koolitajate rohepöörde seisukohast oluliste oskuste koolitusvajaduse kaardistamine ja täienduskoolituste pakkumine
8.16	Täienduskoolituste ja mikrovalifikatsiooniõppe pakkumine ettevõtete rohepöörde toetamiseks

Üksikisiku roll

- Regulaarsed küsitlused
- Müütide murdmine
- Antropoloogiline uuring

TOP 20 HIGH-IMPACT CLIMATE ACTIONS FOR HOUSEHOLDS AND INDIVIDUALS

(ie data presented here represents cumulative Gt CO₂-eq over 30 year period)

BY SECTOR

Together, the individual and household actions presented here have the potential to produce roughly **25–30 percent** of the total emissions reductions needed to avoid dangerous climate change (>1.5°C rise)

PROJECT
DRAWDOWN

Learn more about these & other climate solutions at: projectdrawdown.org

Tööriistakast kestlike
käitumiste toetamiseks

- <https://rohekaitumine.riigikantselei.ee/>

■ Täielikult selge ■ Pigem selge ■ Pigem ei ole selge ■ Ei ole üldse selge ■ Ei oska öelda

■ Toetan täielikult ■ Pigem toetan ■ Pigem ei toeta ■ Ei toeta üldse ■ Ei oska öelda

Andmed ja uuringud loovad aluse paremateks otsusteks

Aitäh!

Kristi Klaas

25.10.2023

